

Elvyda Martišauskienė, Gerda Mazlaveckienė

KULTŪRINĖS KOMPETENCIJOS RAIŠKA RENGIAN- ANGLŲ KALBOS MOKYTOJUS: LIETUVOS EDUKOLOGIJOS UNIVERSITETO ATVEJIS

Anotacija. Globalizacijos procesai bei jų lemiami pokyčiai kelia naujus iššūkius užsienio kalbų mokymui(si). Mokytojui tenka tiek savosios kultūros puoselėtojo, tiek svetimos kultūros nešėjo vaidmuo, todėl rengiant būsimą užsienio kalbos specialistą būtina ugdyti jo kultūrinę kompetenciją. Straipsnyje pateikiamas būsimų anglų kalbos mokytojų požiūris į kultūrinį užsienio kalbų mokymo(si) aspektą, jo svarbą ir ugdymo(si) galimybes rengiantis tapti anglų kalbos mokytojais LEU.

Esminiai žodžiai: būsimasis anglų kalbos mokytojas, kultūra, kultūrinė kompetencija, mokytojų rengimas.

Tyrimo aktualumas. Sparčiai vykstantys globalizacijos procesai, masinė migracija, įvairių politinių, ekonominių, kultūrinių procesų kaitos įvairovė kelia naujus iššūkius valdančiosioms, ekonominėms, kultūros, švietimo ir kitoms institucijoms. Europos bei pasaulio valdantieji turi užtikrinti, kad būtų pripažįstamos ir gerbiamos visos pasaulio kultūros, puoselėjamas tautinis identitetas, sėkmingai įveikiami kultūriniai skirtumai. Europos Sąjungos ir Lietuvos dokumentuose pabrėžiamas tarptautinis bendradarbiavimas, skatinamas verslumas, kūrybiškumas, darnus vystymasis, įskaitant ir kultūros sektorių [13; 14; 16; 27; 29; 30; 46 ir kt.].

Lietuvos ir pasaulio mokslininkų darbuose analizuojamos globalizacijos pasekmės žmonijos raidai, ypatingą dėmesį skiriant kultūriniais pokyčiams [1; 3; 12; 16; 18; 25; 26; 44; 48 ir kt.]. Tyrėjai pastebi, kad globalizacijos poveikis kultūrai esti dvejopas: destruktivus ir konstruktyvus. Viena vertus, informacinė revoliucija ir su ja susijusios kultūros globalizacijos tendencijos suartina dvasinę tautų patirtį, pasaulio suvokimo principus, vertybių sistemas, kultūros simbolius, padeda geriau suvokti pasaulio kultūrinę įvairovę, tai, kad skirtingos tautos, papildydamos viena kitą, kalba apie tas pačias pamatines žmogaus būties pasaulyje problemas [1; 5]. Kita vertus, globalizacija gali paveikti žmonių gyvenimą destruktiviai: kultūrinė niveliacija ardo tautų, bendruomenių ir individų tapatybę, kuri paprastai baigiasi „socialinėmis, dva-

sinėmis krizėmis“ ir yra „vienas iš vidinių nestabilumo ir dezintegracijos veiksnių“ [26, p. 30]. Filosofas B. Kuzmickas pastebi, kad tik pati tauta gali nuspręsti, kurią globalizacijos sėklą daiginti.

„Globalizacijos“ termino išgalėjimas paskatino ir „kultūros“ sąvokos pokyčius: pastaraisiais dešimtmečiais vis dažniau minima „globali kultūra“, „tarpkultūra“, „kroskultūra“, „daugiakultūriškumas“ ir kt. Visi šie terminai suponuoja kultūrinę, tautinę lygybę, nepriklausančią nuo geografinių, istorinių ar nacionalinės kultūros skirtumų, ir leidžiančią vienodai atsiverti ir dalyvauti kultūrinėje interakcijoje [5]. Paskutiniaisiais pastarojo amžiaus dešimtmečiais kultūra buvo suvokiama kaip uždara salelė, o pasaulis – kaip kultūrų mozaika. Tačiau globalizacijos procesai parodė, kad homogeninės kultūros grupės nebeegzistuoja. Jas pakeitė kultūriškai heterogeninės grupės. „Kultūra suvokiama ne kaip statinė, hermetinė struktūra, bet kaip nuolat kintančių prasmų visuma, kurioje ištirpsta seni santykiai ir mezgasi nauji“ [20, p. 6]. Taigi kultūra – tai dinaminis procesas, apimantis normų, vertybių ir gyvenimo būdo kitimą, tačiau skirtingos kultūros yra globaliai susipynusios, todėl kyla kultūrų dialogo uždavinių ir sunkumų (tapatybės išlaikymo, gynimosi nuo eurocentristinių, anglocentristinių ir kt. pretenzijų, gyvenimo ir pasaulio prasmei reikšmingos simbolių kalbos suvokimo ir kt. problemų) [20; 21 ir kt.].

Kultūros suvokimo pokyčiai kelia naujus reikalavimus ugdymui. Neaplenkia ir mokytojų rengimo. Vienas iš pamatinių ES Kultūrinio bendradarbiavimo tarybos užsienio kalbų mokymui(si) keliamų tikslų yra „plačiau ir geriau suprasti kitų tautų gyvenimą, mąstyseną ir jų kultūros paveldą“ [4, p. 16], kuris įgyvendinamas ugdant būsimų ir esamų pedagogų kultūrinę kompetenciją. Temos aktualumą sustiprina Mokytojo profesijos kompetencijos apraše išskiriama bendrakultūrinė kompetencija, kuri apibrėžiama kaip „žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą žmogaus veiklą konkrečioje (-ose) kultūroje (-ose)“ (2007). Kultūrinio ugdymo svarba taip pat pabrėžiama ir *LR švietimo įstatyme* (2011), kuriame

keliama tikslai „perteikti asmeniui tautinės ir etninės kultūros pagrindus, Europos ir pasaulio humanistinės kultūros tradicijas ir vertybes, laiduoti sąlygas asmens brandžiai tautinei savimonei, dorovinei, estetinei, mokslinei kultūrai, pasaulėžiūrai formuotis, taip pat garantuoti tautos, krašto kultūros tęstinumą, jos tapatybės išsaugojimą, nuolatinį jos vertybių kūrimą, puoselėti krašto atvirumą ir dialogiškumą“ bei „sudaryti sąlygas asmeniui įgyti demokratijos tradicijas įkūnijančius pilietinės bei politinės kultūros pagrindus, išplėtoti gebėjimus bei patirtį, būtiną asmeniui, kaip kompetentingam Lietuvos piliečiui, europinės ir pasaulinės bendrijos, daugiakultūrės visuomenės nariui“ [28, p. 15–16].

Pastaraisiais metais pasaulyje atliekama nemažai kultūrinės kompetencijos tyrimų: Europos bei JAV mokslininkai tyrė tarpkultūrinę (komunikacinę) kompetenciją, bandydami išskirti esmines dimensijas, kurdami teorinius modelius, rengė socialinių darbuotojų, verslo, ekonomikos, vadybos specialistų, universitetų administracijos, dėstytojų, ekonomikos, verslo bei socialinių mokslų studentų, užsienio kalbų mokytojų (tarp)kultūrinės kompetencijos vertinimo ir tikrinimo modelius [6; 11; 19; 21; 40; 41; 52 ir kt.].

Lietuvos mokslininkai taip pat yra atlikę tarpkultūrinės kompetencijos bei jos elementų tyrimų verslo bei vadybos srityse [35]; gilintasi į verslo tarpkultūrinę komunikaciją [32]; nagrinėtos tarpkultūrinės kompetencijos ugdymo galimybes taikant kooperuotų studijų metodą [2]; analizuotas magistrantų tarpkultūrinės kompetencijos ugdymas universitetų internacionalizacijos kontekste [56].

Tyrimo problema. Nepaisant kultūrinės kompetencijos tyrimų gausos, Lietuvoje stokojama tyrimų apie užsienio kalbų mokymosi poveikį ugdant kultūrinę kompetenciją. Juk kalba – tai svarbi tautos, valstybės, jos kultūros sudedamoji dalis, kurioje atsispindi „tautos istorija, tradicijos, geografija, kultūra ir kt.“ [44, p. 118]. Taigi mokantis užsienio kalbos perimama, asimiliuojama ir tos tautos kultūra. Ne mažiau svarbus ir savos kultūros matymas platesniame (t. y. kitos kultūros) kontekste, jos vertinimas bei lyginimas su kitomis kultūromis, mokymasis iš kitų kultūrų bei komunikacija su skirtingų kultūrų atstovais. Tai papildoma studento asmeninę patirtį, socialinę bei politinę nuovoką, puoselėja jų supratingumą bei toleranciją [5; 11 ir kt.]. Australų edukologas M. Pegrumas (2008) pabrėžia kritinio (tarp)kultūrinio raštingumo svarbą ugdant studentų požiūrį į kultūrą. Kritinis (tarp)kultūrinis raštingumas – tai gebėjimai ir įgūdžiai „skaityti“ kultūrinę informaciją įvairiuose informacijos šaltiniuose, kritiškai ją vertinti remiantis turimomis žiniomis bei sava patirtimi;

kartu kritiškai vertinti turimas žinias atsižvelgiant į naują kultūrinę patirtį [34]. Šie įgūdžiai yra būtini šiuolaikiniam studentui, ruošiantis sėkmingai įsilieti į globalų pasaulį, kuriame kultūriniai bei subkultūriniai diskursai persipina vis dažniau ir intensyviau, tai vis dažniau lemia nesusipratimą bei nesusikalbėjimą [ten pat].

Keičiantis besimokančiojo vaidmeniui, kinta ir mokytojo vaidmuo. Mokytojas, ypač užsienio kalbos, tampa ir „kultūros mokytoju“, kuriam keliami nauji reikalavimai: jo dėmesys turi būti centruotas ne į žinių suteikimą, o į naujų nuostatų, įgūdžių bei kritinio sąmoningumo ugdymą. Kitaip tariant, mokytojo užduotis yra ne suteikti informacijos apie kitą kultūrą, „atnešti“ svetimą kalbą į klasę ir pateikti ją mokinių stebėjimui, patyrimui ir asimiliavimui, bet ugdyti mokinių kompetenciją, leidžiančią jiems sieti bei lyginti savo kultūros vertybes, nuostatas ir elgseną su svetimąja, atrasti bei pripažinti skirtingumus [10].

Rengiant užsienio kalbų mokytojus svarbu nagrinėti būsimų užsienio kalbų mokytojų kompetencijos aspektus, susijusius su profesinės kalbinės kompetencijos [31] bei dorinių nuostatų ugdymu [24]. Svarbus užsienio kalbos dėstytojo vaidmuo formuojant teigiamas studentų nuostatas kalbos atžvilgiu [37], metakognityvinių įgūdžių ugdymo svarba mokantis kalbos savarankiškai [43], komunikaciniai gebėjimai [9]. Tačiau užsienio kalbų pedagogų kultūrinės kompetencijos ugdymas bei požiūriai į kintančią kultūrą plačiau nenagrinėti. Tai pagrindžia būsimų anglų kalbos mokytojų kultūrinės kompetencijos tyrinėjimo aktualumą bei leidžia formuluoti mokslinę tyrimo **problema**: kokia yra būsimų anglų kalbos mokytojų kultūrinė kompetencija ir kokios yra studentų ugdymo galimybes universitete.

Tyrimo **objektas** – būsimų anglų kalbos mokytojų kultūrinės kompetencijos raiška studijuojant anglų kalbą universitete.

Tyrimo **tikslas** – atskleisti būsimų anglų kalbos mokytojų kultūrinės kompetencijos raiškos būdus ir jos ugdymo prielaidas universitete.

Tyrimo uždaviniai:

- išryškinti būsimų anglų kalbos mokytojų požiūrį į kultūrą ir jos svarbą studijuojant anglų kalbą universitete;
- išsiaiškinti būdus, taikomus savarankiškai ir studijų metu, padedančius plėsti studentų kultūrinę kompetenciją;
- atskleisti būsimų anglų kalbos mokytojų kultūrinės kompetencijos ugdymo galimybes, teikiamas Lietuvos edukologijos universitete.

Tyrimo metodai

Teoriniai: mokslinės literatūros apie užsienio kalbų mokytojų rengimą bei kultūrinės kompetencijos sampratą ir ugdymą analizė, lyginimas ir vertinimas.

Empiriniai: atviro / uždaro tipo klausimynas, padėjęs atskleisti būsimų užsienio kalbų mokytojų požiūrį į kultūrinę kompetenciją bei jos ugdymo galimybes studijuojant anglų kalbą LEU. Klausimyną sudarė klausimų blokai, leidžiantys apibrėžti respondentų sampratą apie kultūros svarbą studijuojant užsienio kalbą, nustatyti jų kultūrinių žinių ir gebėjimų lygį bei įvertinti kultūrinio aspekto vietą anglų kalbos filologijos studijų programoje.

Tiriamųjų imties apibūdinimas. Tyrime dalyvavo Lietuvos edukologijos universiteto I–IV kurso anglų kalbos filologijos studentai, įgysiantys mokytojo kvalifikacinę kategoriją. Apklausa atlikta 2012 m. rugsėjo–spalio mėnesį. Iš viso buvo apklausta 119 respondentų. Tiriamųjų demografinės charakteristikos pateiktos 1 lentelėje.

1 lentelė

Tiriamųjų pasiskirstymas pagal demografinės charakteristikas

Demografiniai duomenys	Tiriamųjų pasiskirstymas	Absoliutus skaičius	Procentinė dalis
Išsilavinimas:	I kursas	42	35,2 %
	II kursas	25	21,0 %
	III kursas	29	24,3 %
	IV kursas	23	19,3 %
Amžius:	18–19 m.	40	33,6 %
	20–21 m.	38	31,9 %
	22 m. ir daugiau	41	34,4 %
Lytis:	Merginos	98	82,4 %
	Vaikinai	21	17,6 %

1 lentelėje matyti, kad per trečdalį respondentų sudarė I kurso studentai. II, III ir IV kurso studentų, dalyvavusių šiame tyrime, skaičius buvo apylygis. Pagal amžių tiriamųjų pasiskirstymas buvo beveik tolygus (31–34 proc.). 119 tiriamųjų imties daugumą sudarė merginos ir mažuma vaikinų.

Kultūrinės kompetencijos samprata

Švietimo dokumentuose bei mokslinėje literatūroje vartojama daugybė skirtingų kompetencijos apibrėžimų. Apibendrinant galima teigti, kad **kompetencija** – tai trinaris konceptas, apimantis žinias, gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas bei asmenines savybes, reikalingas kokiai nors veiklai atlikti [56, p. 17].

(Tarp)kultūrinės komunikacinės kompetencijos vaidmuo mokant(is) užsienio kalbų išryškintas jau 8-ajame dešimtmetyje, atsiradus komunikacinei kalbų mokymosi kryptčiai (*Communicative Language Teaching*), kuri žymi svarbų pokytį kalbų mokymosi paradigmoje: dėmesys skiriamas kalba perteikiamai reikšmei, išryškinama konteksto, o ne kalbinės formos ar struktūros svarba [39]. 9-ąjį dešimtmetį buvo aiškiai suformuluotas (tarp)kultūriškai kompetentingo pedagogo, valstybės tarnautojo, verslo atstovo ir kt. poreikis, atsirado pirmieji (tarp)kultūrinės kompetencijos modeliai [19; 21], kurie buvo skirti asmens adaptacijai švietimo šalyje įveikti. Tačiau kultūrinis užsienio kalbų mokymo(si) elementas tinkamo dėmesio sulaukė tik 10-ąjį dešimtmetį JAV mokslininkų M. Byramo (2000), M. Byramo, B. Gribkovos, H. Starkey (2002), ir C. Kramsch (2000) darbuose, kuriuose teigiama, kad užsienio kalbų mokymas(is) yra neišbaigtas, netikslus ar net iškreiptas, jei ne(si) mokoma ir tos šalies kultūros. Kalbos mokymasis tampa beprasmis, jei besimokantysis nieko nežino apie ta kalba kalbančią visuomenę ar šalį, kurioje ta kalba kalbama [15]. Taigi užsienio kalbų mokytojas negali mokyti kalbos nemokydamas tos šalies kultūros. JAV mokslininkai pirmieji išskyrė kultūrinės kompetencijos komponentes, išryškindami žinias ir gebėjimus [6; 7; 21]. Tuo tarpu Europos mokslininkai be kognityvinės išskyrė emocinę bei pragmatinę dimensijas [9]. Beje, jie pirmieji šios kompetencijos ugdymą priskyrė užsienio kalbų pedagogų misijai.

Kultūrinė kompetencija ir jos ugdymas apibrėžiami įvairiuose švietimo dokumentuose. „Vaikų ir jaunimo kultūrinio ugdymo koncepcijoje“ teigiama, kad **kultūrinė kompetencija** – tai asmens gebėjimas suvokti ir vertinti kultūrinės realijas, dalyvauti kultūriniame gyvenime, puoselėti ir plėtoti kultūrinį paveldą, gebėjimas suvokti ir vertinti įvairias kultūros formas ir reiškinius [49, p. 1]. *Vidurinio ugdymo bendrųjų programų bendrųjų kompetencijų ugdymo projekte* (2010) nurodoma, kad ugdydamas kultūrinę kompetenciją pedagogas turi siekti, kad ugdytiniai:

- suprastų tautos, šalies, Europos ir pasaulio kultūros prasmę, vertę ir tarpusavio ryšius;
- tapatintų save su Lietuvos ir Europos kultūra;

- orientuotąsi kultūrinėje erdvėje (būtų susipažinę su svarbiausiais kultūros paveldo ir etninės kultūros objektais, kultūros reiškiniiais, kultūros kūrėjais, kultūriniais skirtumais ir panašumais) ir suprastų šiuolaikinės kultūros raidos tendencijas;
- suprastų atsakingo, kūrybiško požiūrio į kultūrą svarbą ir aktyviai kūrybingai dalyvautų kultūrinėje veikloje;
- būtų išsiugdę estetinį skonį, išmanytų etiketą ir kritiškai vertintų stereotipus;
- suprastų kūrybinių industrijų svarbą ekonomikai;
- gebėtų pagarbiai ir tolerantiškai bendrauti su kitų kultūrų atstovais ir spręsti tarpkultūrinio bendravimo problemas [55, p. 4].

Kultūrinės kompetencijos pagrindas yra **nuostatos**, atspindinčios socialinį tapatumą bei nulemiančios kalbos vartotojo kultūrinį kompetentingumą [7]. Tai smalsumas ir atvirumas, nusiteikimas stabdyti tiek savo nepasitikėjimą kitomis kultūromis, tiek savosios kultūros išaukštinimą [7; 9]. Tai reiškia, kad besimokantysis neturi traktuoti savo puoselėjimų vertybių, įsitikinimų ar elgesio kaip visuotinai pripažįstamų ir teisingų. Jis turi gebėti „decentralizuotis“, t. y. matyti save iš šalies kitų akimis. D. Dardorff (2010, p. 88) teigia, kad vertybinės nuostatos transformuojasi į vidinius ir išorinius siekinius. Pirmieji apibrėžiami kaip vertybinės nuostatos, kurios žinių ir gebėjimų pagrindu padeda ugdyti(s) asmens savimonei. Išoriniai siekiniai reiškiasi per asmens pasirinktas elgesio normas ir komunikavimo stilių.

Kitas svarbus kultūrinės kompetencijos dėmuo yra **žinios ir sąmoningumas**. Pirmosios apima du komponentus: bendrąsias žinias apie socialinius procesus bei žinias apie konkrečios kultūros gyventojus. Kultūrinis sąmoningumas – tai verbalinės ir neverbalinės elgsenos įprastose kasdienėse situacijose įsisaminimas [7]. I. Krasner (1999) išskiria tris pagrindinius kultūrinio sąmoningumo lygmenis: kultūrinius formalumus (*cultural conventions*), socialines mandagumo formas (*social amenities*) ir konotacijas (*connotations*). Pirmajai grupei priskiriami pasisveikinimai, atsisveikinimai, kreipiniai, padėka, komplimentų sakymas ir priėmimas ir pan., kurie visuomet papildomi neverbalinėmis komunikacijos priemonėmis, tokiomis kaip gestai, mimika, prisilietimai, akių kontaktas ir t. t. Socialinio mandagumo formos, tokios kaip pagyrimas, atsisakymas, įsakymas, skundas ir kt., visuomet lydimos etiketo normų. Konotacijos – tai ta sritis, kurioje, pasak mokslininkės, kalba ir kultūra susilieja, ir kurios padeda išryškinti kultūrinius skirtumus. Pavyzdžiui, anglų kalboje yra gausu žodžio „jaunuolis“ (*a young person*) sinonimų – *youngster, child, kid, little*

one, small fry, brat, juvenile, minor ir kt., tačiau jų konotacijos skiriasi atsižvelgiant į kontekstą. Kai kurie (pvz., *little one*) išreiškia mažiškinį-malonybinį požiūrį, kiti (pvz., *brat*) turi neigiamą konotaciją. Taigi, siekdamas sėkmingos komunikacijos užsienio kalba, besimokantysis turi ne tik žinoti atskirų žodžių reikšmę, bet ir suvokti jų emocinį atspalvį [23].

Gebėjimai ne mažiau svarbūs nei nuostatos ar žinios. Svarbiausiais laikytini gebėjimai atrasti ir bendrauti; lyginti, interpretuoti ir sieti; taikyti įgytas žinias, suformuotas nuostatas ir išsiugdžius gebėjimus realiose (tarp)kultūrinėse situacijose [7; 9; 11 ir kt.]. Asmens kultūrinį kompetentingumą nusako būtent jo gebėjimas reikšti pagarbą, empatiją, lankstumą, kantrumą, susidomėjimą, smalsumą, atvirumą, motyvaciją, humoro jausmą, toleranciją dviprasmybėms, norą suspenduoti asmeninę nuomonę [9, p. 48].

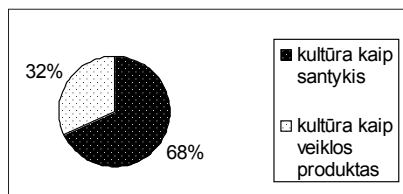
Remiantis išskirtomis kultūrinės kompetencijos dimensijomis, buvo atliktas empirinis tyrimas, siekiant atskleisti būsimų užsienio kalbų mokytojų, rengiamų Lietuvos edukologijos universitete, kultūrinės kompetencijos raiškos būdus ir jos ugdymo prielaidas universitete.

Tyrimo rezultatai

Tyrimo klausimynas sudarytas vadovaujantis M. Byramo ir kt. (2002) sudarytu kultūrinės kompetencijos modeliu, skirstant klausimus į tris pagrindinius blokus pagal pagrindinius kompetencijos parametrus: žinias, gebėjimus bei vertybines nuostatas. Ketvirtasis blokas skirtas anglų kalbos filologijos studijų programos kultūrinės kompetencijos ugdymui vertinti, studentų požiūriu.

Pirmasis anketinės apklausos blokas skirtas apibrėžti **būsimų užsienio (anglų) kalbos mokytojų sampratą** apie kultūrą, jos ryšį su kalba bei taikomus metodus kultūrinėms žinioms plėsti. Gauti atsakymai buvo grupuojami remiantis *Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje* išskiriamomis kultūros dimensijomis: kultūra – kaip žmogaus santykis su savimi, visuomene ir aplinka; ir kultūra – kaip žmogaus veiklos produktas (mokslas, menas, technika ir kt.) [57].

Respondentų atsakymų pasiskirstymas pateiktas 1 pav.

1 pav. Būsimų anglų kalbos mokytojų kultūros sąvokos samprata (proc.)

Kaip matyti 1 pav., du trečdaliai respondentų sieja kultūrą su tarpusavio santykiais. Pažymėtina, kad 41 respondentas (34,4 proc.) išskiria abu kultūros aspektus. Pastebėtina, kad net 78 respondentai (65,5 proc.) pabrėžia kultūros etniškumą.

Respondentų nuomonė apie kultūros ir kalbos sąsajas pateikiama 2 lentelėje.

2 lentelė

Būsimų užsienio kalbų mokytojų požiūris į kalbos ir kultūros sąsajas

Požiūris	Absoliutus atsakymų skaičius	Procentinė dalis
Negalima gerai išmokyti kalbos, nežinant studijuojamos šalies kultūros	78	65,54 %
Kultūrinės žinios padeda mokantis užsienio kalbos, tačiau jos nebūtinos	39	32,77 %
Kalba ir kultūra visiškai nesusiję. Galima lengvai išmokyti užsienio kalbą nežinant šalies kultūros	2	1,68 %

Paaikškėjo, kad daugiau nei pusė respondentų išvelgia glaudų kalbos ir kultūros ryšį ir teigia, jog kalbos mokymasis neatsiejamas nuo šalies kultūros. Apie trečdalis respondentų mano, jog kultūrinės žinios tepadeda mokantis kalbos, tačiau neįvelgia didesnių kalbos ir šalies kultūros ryšių.

Siekiant sužinoti, kokias būdais būsimi mokytojai gilina savo kultūrinę kompetenciją, studentams buvo pasiūlyti 9 mokslinėje literatūroje dažniausiai aprašomi būdai: studijos, televizijos laidos, naršymas internete, kinas, muzika, grožinė literatūra, bendravimas su užsieniečiais (realus ir virtualus), kelionės bei kompiuteriniai žaidimai [8; 36; 47]. Rezultatai pateikiami 3 lentelėje.

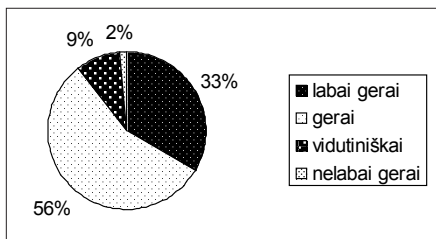
3 lentelė

Būsimų užsienio kalbų mokytojų taikomi būdai, padedantys plėsti kultūrinį sąmoningumą (proc.)

Būdas	Respondentų skaičius (%)	Labai padeda	Padeda	Nelabai padeda	Nepadeda / Šis būdas man nebūdingas
Studijos universitete	56,7	40,3	2,98	0	
Televizijos laidos	16,4	47,76	22,38	13,43	
Naršymas internete	28,35	55,22	10,44	4,47	
Kinas	16,4	58,2	17,9	7,46	
Muzika	20,89	37,3	37,3	4,47	
Grožinė literatūra	47,76	37,3	10,44	2,98	
Bendravimas su užsieniečiais	65,67	23,88	5,97	1,49	
Kompiuteriniai žaidimai	4,47	11,94	19,4	64,17	
Kelionės	79,1	16,4	0	2,98	

3 lentelėje matyti, kad didžiausią reikšmę studentai teikia kelionėms kaip veiksmingiausiam kultūrinio sąmoningumo ugdymo(si) būdai bei bendravimui su užsieniečiais. Daugiau nei pusė respondentų labai aukštai vertina užsienio kalbos studijas universitete ir šiek tiek mažiau nei pusė teigiamai vertina grožinės literatūros naudą plečiant savo kultūrinį akiratį. Kiek mažiau dėmesio skiriama naršymui internete, televizijos laidoms bei muzikai. Studentų nuomone, mažiausiai naudos suteikia kompiuteriniai žaidimai. Be pateiktų pasirinkimo variantų, keli būsimi mokytojai pateikė ir kitų būdų, padedančių plėsti jų kultūrinį sąmoningumą: šia grupę sudaro socialiniai tinklai, bendruomenių susibūrimai, mokslinė literatūra bei tėvų ir draugų pagalba.

Siekiant įvertinti būsimų užsienio kalbų mokytojų kultūrinės kompetencijos **gebėjimų** lygį, buvo pateiktas klausimas apie jų bendravimo įgūdžius su kitų kultūrų atstovais. Rezultatai pateikiami 2 pav.

2 pav. Būsimų užsienio kalbų mokytojų gebėjimų bendrauti su kitų kultūrų atstovais įšivertinimas (proc.)

Akivaizdu, kad didžioji dalis respondentų savo gebėjimus komunikuoti skirtingose kultūrinėse terpėse vertina labai gerai (33 proc.) arba gerai (56 proc.). Vidutiniškai įšivertina tik 9 proc. būsimų mokytojų. Vienas respondentas pažymi, kad niekada nėra tekę bendrauti su užsieniečiu, todėl savo gebėjimų neįvertino.

Panašiai pasiskirsto ir **kultūrinių nuostatų** vertinimas. Sudarant klausimus vadovautasi E. P. Iljino (2001) emocinių išgyvenimų aprašu, pagal kurį išskiriamos teigiamos emocijos (atvirumas, pagarba ir pakantumas, smalsumas ir džiaugsmas), neigiamos emocijos (nerimas ir baimė, pyktis, kaltė ir gėda) bei indiferentiškas požiūris į kitą kultūrą. 32,83 proc. respondentų nurodo, kad mielai bendrauja su įvairių kultūrų atstovais, yra atviri ir tolerantiški kultūriniam skirtumams, gerbia ir priima skirtingą nuomonę bei jaučiasi kompetentingi bendrauti įvairiomis temomis. Daugiau nei pusė studentų (55 proc.) teigia esantys tolerantiški ir atviri kultūrų skirtumams, tačiau vengia (jaučiasi nejaukiai, prisibijo) temų, galinčių paskatinti konfliktines situacijas. 9 proc. būsimų užsienio kalbų mokytojų teigia, kad mielai užmezga kontaktą su panašaus kultūrinio mentaliteto asmenimis, yra atviri naujoms patirtims. Tačiau pastebi, kad patiria sunkumų, bendraudami su ženkliai besiskiriančios kultūros žmonėmis, jaučiasi nejaukiai bei nedrąsiai, vengia reikšti savo nuomonę. Apie 2 proc. respondentų teigia vengiantys bendrauti su kitų kultūrų asmenimis, ypač jei jų kultūra ženkliai skiriasi nuo savosios. Šie respondentai, pakliuvę į svetimos kultūros aplinką, jaučia baimę, nepasitikėjimą savimi.

Apibendrinamai galima teigti, kad didžioji dauguma būsimų užsienio kalbų mokytojų vertina savo kultūrinę kompetenciją teigiamai. Tik nedidelė dalis respondentų mano, kad yra nepakankamai kompetentingi bendrauti skirtinguose kultūrinuose kontekstuose.

Tyrimu taip pat siekta nustatyti LEU anglų filologijos **studijų programos teikiamas galimybes**

ugdyti studentų – būsimų anglų kalbos mokytojų – kultūrinę kompetenciją. Šiuo metu vykdomoje studijų programoje dėstomas JAV ir Didžiosios Britanijos šalities kursas 3 studijų semestre, kuriam skiriamos 4 akademinės valandos per savaitę. Studentams buvo pateikti penki pasirinkimo variantai, nurodyti 4 lentelėje.

4 lentelė

Būsimų anglų kalbos mokytojų požiūris į kultūros studijas anglų kalbos filologijos studijų programoje

Atsakymų variantai	Atsakymų sk.	Absoliutus skaičius	Procentinė dalis
Kultūros studijos turėtų būti vienas iš privalomų studijų programos dalykų	67	67	56,3
Kultūros studijos turėtų būti organizuojamos kaip pasirenkamasis dalykas	42	42	35,2
Kultūros studijų dalykas nebūtinas, kadangi kultūra pakankamai plačiai aptariama per kitus studijų dalykus	9	9	7,5
Kultūros studijų nereiktų traukti į studijų programą, nes tai būtų tik papildomas krūvis studentams, neturintis praktinės naudos	0	0	0
Neturiu nuomonės	1	1	0,8

Duomenų analizė parodė, kad būsiami anglų kalbos mokytojai išvelgia kultūros studijų svarbą mokantis užsienio kalbos. Daugiau nei pusė respondentų mano, kad kultūros studijos turi būti privalomas dalykas anglų kalbos filologijos programoje. Kiek mažiau respondentų norėtų, kad šis dalykas turėtų būti organizuojamas kaip pasirenkamasis dalykas. Tik nedidelė būsimų mokytojų teigia, jog jiems suteikiama pakankamai kultūrinių žinių bei gebėjimų, studijuojant kitus specialybės dalykus.

Didžioji dalis būsimų mokytojų (64 proc.) mano, kad kultūros studijų dalykui turėtų būti ski-

riama 2 akademinės valandos per savaitę; 8,4 proc. mano, kad šiam dalykui turėtų būti skiriamos 4 akademinės valandos per savaitę ir beveik tiek pat studentų (7,8 proc.) mano, kad pakaktų 1 akademinės valandos per savaitę. Požiūris į semestrų skaičių šiam studijų dalykui yra panašus: 64 proc. mano, kad šio dalyko studijos turi tęstis 2 semestrus; 9 proc. – 4 semestrus; 8 proc. – 1 semestrą. Trys studentai mano, kad kultūros dalyko studijos turi tęstis visus 8 studijų semestrus.

Būsimų užsienio kalbų mokytojų buvo prašoma nurodyti, kurie šiuo metu studijuojami dalykai labiausiai padeda plėsti jų kultūrinį akiratį. 64,7 proc. I kurso studentų nurodė dabartinės anglų kalbos (teminės plėtros) studijų dalyką kaip labiausiai ugdantį jų kultūrinę kompetenciją; 19 proc. išskiria literatūrinio teksto analizės kursą. Antro kurso nuomonė pasiskirstė taip: 53,8 proc. mano, kad daugiausia kultūrinį akiratį plečia šalityros kursas, 38,4 proc. teigia, kad jų akiratį labiausiai plečia dabartinės anglų kalbos (teminės plėtros) kursas. III ir IV kursų respondentai mano, kad daugiausia jų kultūrinį akiratį plečia literatūrinio teksto analizės kursas (atitinkamai 65,2 ir 69,1 proc.) bei dabartinės anglų kalbos (teminės plėtros) kursas (37 ir 35,3 proc.).

Tyrimu taip pat norėta sužinoti būsimų anglų kalbos mokytojų nuomonę apie kitas universiteto teikiamas galimybes plėsti studentų kultūrinį akiratį. 35 proc. respondentų pageidautų, kad būtų daugiau dėstytojų, kuriems anglų kalba būtų gimtoji, arba būtų rengiamos diskusijos bei seminarai su anglakalbiais svečiais. 27,4 proc. studentų mano, kad turėtų būti organizuojama daugiau kultūrinių renginių, rodoma kino filmų, rengiami teminiai vaidinimai, popietės. Toks pat skaičius studentų (27,8 proc.) pageidautų, kad paskaitų / seminarų metu būtų daugiau diskutuojama kultūros klausimais, pateikiama ne tik teorinė, bet ir rodoma filmuota medžiaga. 41 proc. studentų pageidautų daugiau galimybių dalyvauti mainų programose.

Išvados

1. Beveik visi būsimi anglų kalbos mokytojai įžvelgia glaudų kultūros ir kalbos ryšį, tačiau „kultūros“ sąvoką suvokia dvejopai: du trečdaliai respondentų regi kultūrą kaip santykį su savimi, kitais ir aplinka, likusieji kultūrą suvokia kaip žmonių veiklos produktą. Daugiau nei pusė studentų išryškina kultūros etniškumo aspektą, pabrėždami, kad kultūra – tai tautos tradicijos, papročiai, liaudies menas ir kt.

2. Dauguma studentų (90 proc.) teigia plečiantys savo kultūrinį akiratį bendraudami su skirtingų

kultūrų atstovais, keliaudami bei studijų universitete metu. Mažiausią reikšmę respondentai teikia kompiuteriniams žaidimams bei muzikai.

3. Apie 80 proc. respondentų vertina savo kultūrinį išprusimą labai gerai arba gerai. Jie teigia gebą komunikuoti skirtingose kultūrinėse aplinkose, užmegzti bei palaikyti ryšius su skirtingų kultūrų atstovais. Tik nežymi dalis studentų savo kultūrinę kompetenciją vertina vidutiniškai arba nelabai gerai, t. y. jaučia diskomfortą, baimę, nenorą bendrauti su kitų kultūrų atstovais.

4. Būsiami anglų kalbos mokytojai įžvelgia kultūros studijų svarbą mokantis užsienio kalbos. Daugiau nei pusė studentų mano, kad šis dalykas turėtų būti privalomas studijų programoje. Kiek mažiau respondentų pageidautų šio dalyko kaip pasirenkamojo.

5. Daugelis respondentų teigia, kad anglų filologijos studijų metu jiems suteikiama pakankamai kultūrinių žinių bei gebėjimų, ypač per dabartinės anglų kalbos, literatūrinio teksto analizės ir šalityros kursus. Tačiau net 90 proc. būsimų anglų kalbos mokytojų pageidautų, kad studijų programa būtų tobulinama kviečiant lektorių, kuriems anglų kalba yra gimtoji, organizuojant daugiau kultūrinių renginių bei plečiant studentų mainų programas.

Literatūra

1. Andrijauskas A. Technogeninė civilizacija, medijos ir kultūros globalizacija. *Kultūrologija* 13. *Kultūra globalizacijos sąlygomis*. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2006, p. 76–96.
2. Barzelis A., Barcytė L. Studentų tarpkultūrinės kompetencijos ugdymas taikant kooperuotų studijų metodą. *Jaunuųjų mokslininkų darbai*, 2009, nr. 2 (23), p. 83–90.
3. Bauman Z. *Globalizacija: pasekmės žmogui*. Vilnius: Apostrofa, 2007.
4. *Bendrieji Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenys*. Vilnius: Firidas, 2008.
5. Blasko A. *Diversity and Dialogue: Culture and Values in the Age of Globalization*. New York: Council for Research and Values, 2008.
6. Byram M. Social Identity and Foreign Language Teaching. In: *Social Identity and the European Dimension: Intercultural Competence Through Foreign Language Learning*. Ed. M. Byram. Tost Planet M., 2000, p. 17–24.
7. Byram M., Gribkova B., Starkey H. *Developing the Intercultural Dimension in Language Teaching: a Practical Introduction for Teachers*. Strasbourg: the Council of Europe, 2002.

8. Chlopek Z. The Intercultural Approach to EFL Teaching and Learning. In: *English Language Forum*, 2008, No. 4.
9. Chodzkienė L. *Europos Sąjungos pedagogo tarpkultūrinė komunikacinė kompetencija ir jos tobulinimo socioedukaciniai veiksniai*: daktaro disertacija. Vilnius: Edukologija, 2012.
10. Coperias Aguilar M. J. Intercultural Communicative Competence in the Context of the European Higher Education Area. In: *Language and Intercultural Communication*, 2009, t. 9, nr. 4, p. 242–255. Prieiga per internetą: <<http://www.inforaworld.com/smpp/title-content=t794297827>>.
11. Deardorff D. K. *The Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization at Institutions of Higher Education in the United States*: daktaro disertacija. Raleigh: North Carolina, 2004. Prieiga per internetą: <<http://repository.lib.ncsu.edu/ir/bitstream/1840.16/5733/1/etd.pdf>>.
12. Duoblienė L. *Ideologizuotos švietimo kaitos teritorijos*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2011.
13. *EK baltoji knyga „Dėl Europos komunikacijos politikos“*, 2006. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/com/2006/com2006_0035lt01.pdf>.
14. *EK žalioji knyga „Kultūros ir kūrybos sektorių potencialo išlaisvinimas“*, 2010. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/culture/documents/greenpaper_creative_industries_lt.pdf>.
15. Genc B., Bada, E. Culture in Language Learning and Teaching. In: *The Reading Matrix*, 2005, t. 5, No. 1, p. 73–84.
16. Giddens A. *Modernybė ir asmens tapatumas*. Vilnius: Pradai, 2000.
17. *Europos Komisijos direktorato ataskaita REGIONS 2020: an Assessment of Future Challenges for EU Regions*, 2008. Prieiga per internetą: <http://www.eurada.org/site/files/Regional%20development/regions2020_en.pdf>.
18. Gylys P. Globalizacija: ekonominio fundamentalizmo pavojai. Iš: *Globalizacija: taikos kultūra, žinių visuomenė, tolerancija*: monografija. Sud. J. Morkūnienė. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003, p. 43–55.
19. Gudykunst W. B. Intercultural Communication Theories. In: *Cross-cultural and Intercultural Communication*. Thousand Oaks: Sage Publishers, 2002, p. 167–189.
20. *Intercultural competence – the key competence in the 21st century?* (Theses by the Bertelsmann Stiftung based on the models of intercultural competence by Dr. D. K. Deardorff). Prieiga per internetą: <http://www.bertelsmann-stiftung.de/bst/de/media/xcms_bst_dms_18255_18256_2.pdf>.
21. Kim Y. Y. Adapting to a New Culture: An Integrative Communication Theory. In: *Gudykunst W.B. Theorizing about Intercultural Communication*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications Ltd., 2005, p. 375–400.
22. Kramsch C. *Language and Culture*. Oxford: Oxford University Press, 2000.
23. Krasner I. The Role of Culture in Language Teaching. In: *Dialog on Language Instruction*. Sud. L. Woytak. 1999, t. 13, No. 1–2, p. 79–88.
24. Kriauciūnienė R. *Būsimųjų užsienio kalbų mokytojų dorinės nuostatos ir jų ugdymas universitete*: daktaro disertacija. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2009.
25. Kundrotas M. *Tauta amžių kelyje: tautinės pasaulėžiūros gairės ir tautinis judėjimas Lietuvoje*. Vilnius: VPU leidykla, 2009.
26. Kuzmickas B. Globalizacija – priklausomybės ir tapatybės. Iš: *Globalizacija: taikos kultūra, žinių visuomenė, tolerancija*: kolektyvinė monografija. Sud. J. Morkūnienė. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003, p. 30–42.
27. *Lietuvos kultūros politikos nuostatos*. Pritarta LR Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 542. Prieiga per internetą: <<http://www.lrkmlt/index.php>>.
28. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Nauja įstatymo redakcija* 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt>>.
29. LR Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vyriausybės programos“, 2008. Prieiga per internetą: <<http://www.lrv.lt/bylos/vyriausybes/14-vyr-dok/14-programa.pdf>>.
30. LR Seimo rezoliucija dėl Lietuvos Respublikos užsienio politikos kryptių, 2004. Prieiga per internetą: <http://www.urm.lt/popup2.php?item_id=156>.
31. Mačianskienė N. *Užsienio kalbų mokymosi strategijos*. Kaunas: VDU, 2004.
32. Mažeikienė N., Virgilaitė-Mečkauskaitė E. The Experience of Measurement and Assessment of Intercultural Competence in Education. *Socialiniai mokslai*, 2007, nr. 4 (58), p. 70–82.
33. *Mokytojų profesijos kompetencijos aprašas*, 2007. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_p?p_id=291726>.
34. Pegrum M. Film, Culture and Identity: Critical Intercultural Literacies for the Language Clas-

- room. In: *Language and Intercultural Communication*, 2008, t. 8, nr. 2, p. 136–154. Prieiga per internetą: <<http://www.inforaworld.com/smpp/title-content=t794297827>>.
35. Petkevičiūtė N., Būdaitė R. Vadovų tarpkultūrinė kompetencija Lietuvos organizacijose. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 2005, Nr. 36, p. 133–150.
 36. Qu Y. Culture Understanding in Foreign Language Teaching. *English Language Teaching*, 2010, Vol. 3, No. 4, p. 58–61.
 37. Ramoškienė A. Įgūdžių ugdymas kalbų mokymosi nuostatos teorijos požiūriu. *Acta paedagogica Vilnensia*, 2004, nr. 13, p. 99–106.
 38. Robertson R. *Globalization – Social Theory and Global Culture*. Sage Publications Ltd, 2000.
 39. Savignon S. J. *Interpreting Communicative Language Teaching: Contexts and Concerns in Teacher Education*. New Haven and London: Yale University Press, 2002.
 40. Sercu L. Foreign Language Teachers and the Implementation of Intercultural Education: a Comparative Investigation of the Professional Self-Concepts and Teaching Practices of Belgian Teachers of English, French and German. *European Journal of Teacher Education*, 2005, Vol. 28, No. 1, p. 87–105.
 41. Stallman E. M. *Intercultural Competence and Racial Awareness in Study Abroad*: daktaro disertacija, 2009. Prieiga per internetą: <http://gateway.proquest.com/openurl%3furl_ver=Z39.88-2004%26res_dat=xri:pqdiss%26rft_val_fmt=info:ofi/fmt:kev:mtx:dissertation%26rft_dat=xri:pqdiss:3371916>.
 42. Steger M. *Globalizacija: labai trumpas įvadas*. Vilnius: Eugrimas, 2008.
 43. Suchanova J. The Relevance of Metacognitive Skills to Autonomous Language Enrichment. *Acta paedagogica Vilnensia*, 2006, nr. 17, p. 147–157.
 44. Šernas V. Svarbi metodologinio kalbų mokymosi modelio dimensija. *Acta paedagogica Vilnensia*, 2006, nr. 16, p. 118–126.
 45. *Tarybos ir Komisijos parengta darbo programa „Švietimas ir mokymas 2010“ įgyvendinimo 2010 m. pažangos bendra ataskaita*, 2010. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:117:0001:0007:LT:PDF>>.
 46. *Tarybos išvados dėl švietimo ir mokymo vaidmens įgyvendinant strategiją „Europa 2020“*, 2011. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:070:0001:0003:LT:PDF>>.
 47. Thanasoulas D. The Importance of Teaching Culture in the Foreign Language Classroom. *Radical Pedagogy*, 2001, t. 3/7.
 48. Tomlison J. *Globalizacija ir kultūra*. Vilnius: Mintis / ALK, p. 254.
 49. *Vaikų ir jaunimo kultūrinio ugdymo koncepcija*, 2008. Prieiga per internetą: <[http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2008-01-09-ISAK-43\(2\).doc](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2008-01-09-ISAK-43(2).doc)>.
 50. Valstybės ilgalaikės raidos strategija. Patvirtinta LR Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. X-1187. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 113-5029.
 51. *Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos*. Patvirtinta 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700. Prieiga per internetą: <www.smm.lt>.
 52. Vander Heijden V. L. *Intercultural Communicative Competence: Assessing Outcomes of an Undergraduate German Language Program*: daktaro disertacija, 2010. Prieiga per internetą: <<http://repositories.lib.utexas.edu/bitstream/handle/2152/ETD-UT-2011-05-3414/VANDERHEIJDEN-DISSERTATION.pdf?sequence=1>>.
 53. *Veiksmų plano „Kalbų mokymosi ir kalbų įvairovės skatinimas“ įgyvendinimo ataskaita. Briuselio komunikatas*, 2007. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/lang/com554_lt.pdf>.
 54. *Vidurinės mokyklos bendrosios programos*, 2011. Prieiga per internetą: <<http://www.pedagogika.lt/index.php?1136240962>>.
 55. *Vidurinio ugdymo bendrosios programos. Bendrųjų kompetencijų ugdymas*. Projektas, 2010-12-28. Prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/veikime/turinys/failai/kompetencijos_3.3.pdf>.
 56. Virgailaitė-Mečkauskaitė E. *Tarpkultūrinės kompetencijos ugdymas aukštojo mokslo internacionalizacijos kontekste (magistrantūros studijų aspektas)*: daktaro disertacija. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2011.
 57. *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2007, t. XI, p. 224–225.
 58. Ильин Е. П. *Эмоции и чувства*. Санкт-Петербург, 2001.

Summary

**Elvyda Martišauskienė, Gerda
Mazlaveckienė**

EXPRESSION OF CULTURAL COMPETENCY WITHIN THE CONTEXT OF ENGLISH TEACHER TRAINING (THE CASE OF LITHUANIAN UNIVERSITY OF EDUCATIONAL SCIENCES)

The article deals with the expression of cultural competency of pre-service teachers of English. It emphasizes the effects of globalization on the training of foreign language teachers as well as highlights the necessity of raising their cultural competency. With this aim, a quantitative research has been conducted. The questionnaire consisted of several sections, which aimed at identifying pre-service teachers' opinion about the relation between language and culture, the importance of the development of cultural competency, the current level of students' cultural competency, and possibilities to develop it at university. The study included 119 respondents. They were 1–4-year students of English philology at Lithuanian University of Educational Sciences.

The research has determined that almost all pre-service teachers of English observe a close link between language and culture, and distinguish two notions of the concept *culture*: culture as human relations with themselves, others and the surrounding environment (approx. 2/3 of respondents), and culture as human production (approx. 1/3 of respondents). A greater half of students emphasize the ethnic nature of culture. About 90 % of pre-service teachers maintain that they develop their cultural competency during the classes at university, while travelling and communicating to foreign culture representatives. Besides, most students (80 %) assess their current level of cultural competency as very high or high. They state that they feel able to communicate in different cultural contexts, and are able to initiate and keep a conversation with representatives of other cultures. Most students believe that they receive sufficient cultural education at university. Among the study subjects most significance is attached to the courses of Country Studies, Present-Day English and Literary Text Analysis. However, future teachers would prefer more classes and meetings with native speakers, more cultural events organized at university and more possibilities to participate in student exchange programmes.

Keywords: pre-service teachers of English, culture, cultural competency, teacher training.

*Lietuvos edukologijos universitetas
Įteikta 2012 m. lapkričio mėn.*